

Tid til haven

Havetips uge 45

Af: Marianne Bachmann Andersen

Bladfald og mange ture med trillebøren

Billede: Visne blade.jpg

Så skal vi til det igen – synes ellers lige vi samlede blade op, men haveåret er gået, vinteren nærmer sig og bladene rasler af træer og buske. Alle bedene i haven dækkes i bunden af løv, og det er godt. Her formuleres mange blade langsomt over vinteren. Jordens dyr og bakterier æder sig gennem dem og producerer humus og gødning til planterne. Bladlaget dækker også de lidt sartere planter, men vær opmærksom på, at musene bruger bladene til at gemme sig i, og de kan – hvis vinteren er rigtig barsk, forrette mange gnaveskader på planternes bark. Især er musene vilde med frugttræerne, så fjern bladene her.

Anderledes står det til med de blade, der dækker fortovet eller græsplænen. På fortovet bliver bladene glatte og du risikerer at forbipasserende falder. Husk at det er DIT ansvar at holde fortovet ryddet foran din bolig. Græsplænen skriger ikke så højt, når den dækkes af blade, men vil på længere sigt være rigtig nødlidende. Et tykt lag blade på en lidt langhåret græsplæne, hvor der kommer snedække i en længere periode = sneskimmel og udgået græs. Sørg derfor for at rive bladene fra græsplænen sammen. Bladene er, medmindre det lige har regnet, ikke særlig tunge, men de fylder meget. Vi rydder mange blade hvert efterår og kreativiteten er stor, når trillebøren skal flytte blade.

Fyld i kurve

Fordelen ved at fylde tørre blade i kurve er, at der kan være rigtig mange. Ved at presse dem god sammen, er det imponerende at se, hvor stor en bunke sammenrevne blade, der kan være plads til.

Brug en presenning

En letvægtspresenning placeres, så de sammenrevne blade kan rives ovenpå den. Lav lange bræmmer af blade og bred presenningen ud langs bræmmen. Flyt presenningen i takt med at bræmmen fjernes. Hvor mange trillebørfulde blade denne løsning afhjælper, kommer an på størrelsen og vægten af bladene – for presenningen skal helst kunne slæbes væk!

HUSK at blade er lig næring. Gem bladene på komposten, bred dem ud over køkkenhaven eller læg dem i bunden af blomsterbedene, hvor de langsomt formulder.

Billede: Barrodsplanter.jpg

Barrodsplanter – hvad er det?

Det er rigtig nok – der er ikke tale om barfodsplanter, men barrodsplanter. Et fagudtryk, som vi gartnere finder lige så naturligt at bruge, som når andre faggrupper taler om deres selvfølgeligheder. Barrodsplanter betyder planter med bare rødder. Altså planter, der er høstet eller taget op i planteskolens marker, sorteret, bundtet og lagt på køl. Man kan først tage barrodsplanter op i marken, når planterne er i dvale. Efteråret er det tidspunkt, hvor planter graves op, håndteres, sælges og genplantes. En del planter tages op og lagres for vinteren indtil det igen er muligt at grave i jorden og plante dem ud. Når planterne lagres, sker det i store kølrum, hvor temperaturen er konstant lav og luftfugtigheden høj. Barrodsplanter er nemlig utroligt følsomme overfor udtørring på deres rødder. Tørrer rødderne helt ud, dør planten. Tørrer rødderne delvist ud, kan man være heldig at få dem til at vokse igen. Alfa omega er altså at bevare fugtigheden på de barrodede planter lige indtil plantningstidspunktet.

Vidste du at:

- Barrodsplanter er billigere, end planter i en potte?
- Barrodsplanter som regel er nemme at få til at vokse videre?
- Barrodsplanter fås i flere størrelser? Eksempel hækbøg i 50 – 80 cm eller hækbøg i 100 – 120 cm

Billede: Haek.jpg

Hvordan planter man hæk?

- Trin 1: Fjern rodrester, ukrudt, store sten og andre fremmedelementer i jorden
- Trin 2: Grav jorden igennem i dobbelt spadedybde og 30 cm bredde
- Trin 3: Tilfør kompost svarende til maksimum $\frac{1}{4}$ af jordvolumen, som planterne skal vokse i
- Trin 4: Mål længden på hækken op og spænd en stram snor ud mellem pæle
- Trin 5: Køb gode kvalitetshækplanter i dit havecenter
- Trin 6: Plant straks, hvis du planter barrodede planter. Planter fra potter haster det ikke så meget med
- Trin 7: Læg planterne ud, så de er fordelt med den afstand, du har fået oplyst fra dit havecenter
- Trin 8: Plant hver enkel plante i samme dybde, som den de har stået i, inden de blev gravet op i planteskolen. SØRG for at alle rødder kommer ned i plantehullet
- Trin 9: Pres jorden godt sammen omkring hver plante, så der er god kontakt med jorden
- Trin 10: Vand med ca. 10 l vand pr. løbende meter

Billede: Korrekt beskaering.jpg

Beskæring af trækroner

Tiden går og træerne i haven vokser sig høje og brede. Snart står kronerne bare. Der findes ikke en endegyldig opskrift og regel for, hvornår man beskærer trækroner. Fagfolk har mange meninger om, hvornår det er mest korrekt og hvornår det kan lade sig gøre, uden at træet tager skade. Skade tager træet jo, når vi skære i det – spørgsmålet er om skaden er så stor, at træet kan risikere at gå ud.

Kan man beskære træer på denne årstid?

Ja, og nej! Du må gerne fjerne mindre grene og enkelte større grene – eksempelvis hvis du skal stamme træets krone op. Du må ikke fjerne mere end ca. 10% af den totale mængde krone ad gangen. Vent et til to år og tag så en ny andel af kronen væk.

- Du må aldrig fjerne så mange grene rundt i en grenkrans, at der ikke er bark hele vejen rundt
- Du må aldrig skære så tæt på hovedstammen, at såret går "ind" i stammen
- Kravl ALDRIG op i træet med en motorsav. Motorsave skal betjenes med begge ben på jorden!
- Du skal altid sørge for at overfladen på såret er så lille, som muligt

Vi anbefaler:

- Kontakt en træbeskærer, hvis du skal have beskåret træer, der er mere end 100 år gamle
- Beskær kun dine træer, hvis du fortsat vil sørge for at beskære minimum hvert andet år. Én gang beskæring – altid beskæring
- Vil du undgå store mængder af vandris, skal dine frugttræer beskæres om sommeren